

Historicky možno doložiť, že v celých dejinách univerzít na Slovensku, od Akadémie Istropolitany, cez Trnavskú, Košickú univerzitu a ostatne i Alžbetínsku univerzitu, sa psychológia prednášala jednak v rámci filozofie najmä na teologických fakultách, ako i v rámci prípravy budúcich lekárov.

## Tradície a perspektívy výučby psychológie na Univerzite Komenského



Po založení Univerzity Komenského boli prvé prednášky z predmetu „Základy psychológie“ otvorené v r. 1924 vtedajším profesorom Právnickej fakulty Univerzity Komenského - B. Tomsom, neskorším rektorom UK. Samostatný psychologický seminár a súvislé prednášky z psychológie odzneli v šk. r. 1926/27. Viedol ich docent Tvrdý, pozitivisticky ladený filozof z Brna.

Významným krokom k nezávislosti psychológie na príbuzných disciplinách bolo utvorenie „stolice psychológie“ v roku 1937, kde v tom istom roku habilitoval ako jej vedúci J. Stavěl. V druhej polovici 30. rokov boli na pôde UK publikované i prvé psychologické monografie. Možno tu uviesť aspoň Jurovského „Psychologické základy výchovy“, či Čečetkovu „Adlerovskú psychológiu a pedagogiku“.

Po rozbití Československa odchádzajú českí psychológovia Stavěl a Tvrdý z Bratislavy. Prvým riadnym profesorom na pôde univerzity sa stáva A. Jurovský (1941). Okrem organizačnej práce (siete psychologických poradní a i.), vzniklo ním napísané dielo „Psychológia“ (1942), ktoré sa na dlhší čas stalo základnou psychologickou učebnicou.

Po druhej svetovej vojne pokračovalo štúdium psychológie na FIF UK v rámci Katedry psychológie a pedagogiky. Obdobie 50. rokov nebolo príliš podnetné pre rozvoj psychológie, bola často spolu s kybernetikou a genetikou zahrňovaná medzi tzv. buržoázne pavedy. Nespome tento fakt bol jedným z dôvodov, že prvé samostatné psychologické pracovisko na pôde univerzity vzniklo až v r. 1957 pod názvom „Psychologický ústav“. Jeho prvým riaditeľom bol prof. Jurovský, neskôr prof. Pardel. V školskom roku 1959-60 vzniká prvá samostatná katedra psychológie.

Duchovná liberalizácia v druhej polovici 60. rokov priniesla výrazný rozmach psychológie na univerzitnej pôde. Týkalo sa to tak počtu študentov (cca 80-100 poslucháčov v ročníku), ako i samostatných psychologických pracovísk. Okrem spomínaného psychologického ústavu a Katedry psychológie vznikla i samostatná Katedra pedagogickej psychológie (1965). Jej prvým vedúcim bol prof. Ďurič. „Normalizácia“ začiatku 70. rokov potvrdila, že úroveň psychológie je dobrým barometrom duchovnej atmosféry spoločnosti. Po previerkach musel odísť z katedry jej bývalý tajomník prof. Ivan Štúr, počty študentov postupne klesali na 15 až 25 v ročníku.

V roku 1981 boli administratívnym rozhodnutím zlúčené obe katedry do Katedry psychologických vied (vedúci prof. Kondáš). Napriek komplikovaným podmienkam bol v tomto období publikovaný rad pozoruhodných monografií najmä z oblasti všeobecnej, klinickej a pedagogickej psychológie.

Rok 1989 priniesol viacero zmien najmä v štruktúre a obsahu štúdia psychológie (vedúci katedry prof. Kollárik, neskôr prof. Heretik - od r. 1993). Magisterské štúdium bolo opäť predĺžené na päť rokov. Záujem o štúdium psychológie sa stal enormným (na cca 60 miest sa hlási 700 - 800 záujemcov). Najdôležitejšími zmenami sú väčšia demokratickosť štúdia a otvorenosť novým myšlienkovým prúdom a smerom. Každoročne sa rozširuje paleta výberových seminárov a prednášok vo vyšších ročníkoch. V istom zmysle si študenti vytvárajú svoj odborný profil a zameranie sami s tým, že si volia výberové predmety. Dôležitým faktorom je, že výberové prednášky sa konajú zväčša z tém a oblastí v minulosti z ideologického hľadiska prohibovaných (psychoanalýza, humanistická psychológia, psychológia náboženstva či politická psychológia). Táto otvorenosť sa stáva predmetom diskusií na katedrových seminároch. Novým prvkom v štruktúre štúdia je aj sociálno-psychologický výcvik, ktorý má formou zážitkov na sebe prispieť ku formovaniu dôležitých odborných spôsobilostí v práci psychológa s klientom či skupinou.

Čas preverí, či všetky porevolučné zmeny sú prínosom. Napr. zlúčenie Katedry psychológie a Psychologického ústavu (1993) viedlo k odchodu mno-

hých odborných pracovníkov, prevažne na lepšie platené miesta v manažmente, v konzultačných firmách a v bankovníctve.

V súčasnosti má katedra 44 kmeňových zamestnancov. Organizačne je členená do štyroch relatívne nezávislých sekcií:

- Sekcia základných psychologických disciplín* (vedúca doc. Brožíková)
- Sekcia klinickej a poradenskej psychológie* (vedúca doc. Taročková)
- Sekcia sociálnej a pracovnej psychológie* (vedúci prof. Kollárik)
- Sekcia edukačnej psychológie* (vedúca doc. Szobiová)

Vo všetkých piatich ročníkoch študuje t.č. 307 poslucháčov (z nich 15 zahraničných). Katedra má 48 externých a 6 interných doktorandov (PhD). Na katedre pôsobili od r. 1991 osem „visiting profesorov“, ktorí boli väčšinou jeden semester zakomponovaní do výučby (prednášané v angličtine). Katedra má do 30 spolupracovníkov z praxe, ktorí sa podieľajú najmä na výberových kurzoch.

Mnohé vízie či sny týkajúce sa ďalšieho rozvoja katedry je možné zredukovať do niekoľkých nosných bodov:

- vybavenie laboratória katedry adekvátnou inštrumentálnou a počítačovou technikou,
- v rámci práve sa rozbiehajúceho kreditného systému na fakulte poskytovať prednášky v angličtine pre zahraničných študentov družobných univerzít,
- prepracovať študijný program katedry tak, aby bol čo najviac kompatibilný s katedrami psychológie, na ktoré v rámci zahraničných výmenných stáží môžu ísť naši študenti študovať,
- intenzívnejšie zapojiť katedru do širších výskumných zahraničných kontaktov cez univerzitné siete orientované na vedy o človeku (rozšírenie už existujúcej spolupráce s University College London, Emory university Atlanta a Pittsburgh University).

Hovoríť po skončení 40. školskom roku Katedry psychológie o perspektívach výučby, znamená do istej miery hovoriť o „snoch“ súčasného kolektívu tohoto pracoviska, nadväzujúc tak na tradíciu katedry a jej osobnosti, ktoré sa v minulosti - často v ťažkých podmienkach, výrazne priorili o jej rozvoj.

Okrem vyššie uvedeného, značne pragmatického pohľadu na perspektívny rozvoj katedry je v neposlednom rade našim snom, aby katedra nebola len miestom, kde študenti získajú nevyhnutné penzum vedomostí pre práx. Mala by vytvárať atmosféru dostatočne konkurenčnú iným atrakciám študentského života. Mala by byť miestom, kde poslucháč má prístup k informačným kanálom o najnovších poznatkoch odboru, ale aj ku konzultáciám pre svoj ďalší odborný a osobný rast. Poslucháč by mal získať „korektívnu skúsenosť“ v styku s autoritami, čo znamená stretávať pedagógov náročných, ale pine otvorených pre vlastné názory a samostatné myslenie študenta.

Želám si a prajem Katedre psychológie, aby sa jej sny, ciele a predstavy ďalšieho rozvoja čím skôr premenili na realitu - o čo sa intenzívne pracovníci tohoto pracoviska snažia. Som presvedčený, že aj napriek finančným a materiálnym problémom, v ktorých sa nachádza súčasný systém univerzitného vzdelávania na Slovensku, popredné miesto medzi psychologickými pracoviskami Slovenska si Katedra psychológie Univerzity Komenského aj naďalej udrží.

Doc. PhDr. Igor Brezina, CSc.  
vedúci Katedry psychológie FIF UK

(Zo slávnostného zasadania Katedry psychológie pri príležitosti jej 40. výročia,  
december 2000)